

สมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณลักษณะโรงเรียนคุณธรรม
ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

Competency of School Administrators Affecting the Moral School Characteristics
under the Office of the Basic Education Commission

รวีภัทร ชัยภัทรธนสร* สำเร็จ บัญชีบัณฑิต** สงวนพงศ์ ขวณชม*** และ จำเริญรัตน์ จิตต์จิรจรรย์****
นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล*
ศาสตราจารย์ ดร., คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล**
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล***
รองศาสตราจารย์ ดร., คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล****
Rawiphat Chaiyaphatthanasorn* Samrerng Boonruangrutana** Sanguanpong Chuanchom***
and Chamroenrat Chitchirachan****

Graduate Student of Dissertation Degree Program in Educational Administration,
Faculty of Education, Vongchavalitkul University*

Professor Dr., Faculty of Education, Vongchavalitkul University**

Assistant Professor Dr., Faculty of Education, Vongchavalitkul University***

Associate Professor Dr., Faculty of Education, Vongchavalitkul University****

Corresponding author Email: rawiphat.ploy@gmail.com

(Received: July 5, 2020; Revised: August 5, 2020; Accepted: August 21, 2020)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาและคุณลักษณะโรงเรียนคุณธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 2) ศึกษาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณลักษณะโรงเรียนคุณธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษา กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการบริหารงานวิชาการ หัวหน้างานวิชาการ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ผู้รับผิดชอบงานโรงเรียนคุณธรรม ประธานคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนองค์กร ผู้แทนชุมชน ผู้ทรงคุณวุฒิ รวม 384 คน รวม 96 โรงเรียน โดยใช้เกณฑ์ร้อยละ 40 ของโรงเรียนมัธยมศึกษาได้มาการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบสอบถามสมรรถนะหลักของผู้บริหารโรงเรียน 2) แบบสอบถามสมรรถนะประจำสายงานผู้อำนวยการโรงเรียน 3) แบบสอบถามคุณลักษณะของโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. แบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อระหว่าง 0.40-0.85 ค่าความเชื่อมั่น 0.991 การวิเคราะห์ข้อมูลคำนวณค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาและคุณลักษณะโรงเรียนคุณธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 (1.1) สมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษา ในโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุดและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การพัฒนาศักยภาพบุคลากร มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือการทำงานเป็นทีม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุดและการวิเคราะห์ สังเคราะห์และการวิจัย มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากเป็นลำดับสุดท้าย (1.2)

คุณลักษณะโรงเรียนคุณธรรม ในโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุดและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ความกตัญญู มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ อุดมการณ์คุณธรรม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด และมียอดความรู้วัดกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมและบูรณาการไว้ในชั้นเรียน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากเป็นลำดับสุดท้าย 2) สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณลักษณะโรงเรียนคุณธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 6 ตัวแปร ได้แก่ (1) การมุ่งผลสัมฤทธิ์ (2) การพัฒนาตนเอง (3) การทำงานเป็นทีม (4) การวิเคราะห์สังเคราะห์และการวิจัย (5) การสื่อสารและการจูงใจ (6) การบริหารองค์กร ส่วนสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณลักษณะโรงเรียนคุณธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จำนวน 3 ตัวแปร ได้แก่ (1) การบริการที่ดี (2) การพัฒนาศักยภาพบุคลากร (3) การมีวิสัยทัศน์ ซึ่งทั้ง 9 ตัวแปร อธิบายความเป็นสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณลักษณะโรงเรียนคุณธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษา ได้ร้อยละ 62.50

$$Z_Y = .099ZX_1 + .199ZX_2 + .136ZX_3 + .128ZX_4 + .142ZX_5 + .122ZX_6 + .156ZX_7 + .133ZX_8 + .253ZX_9$$

คำสำคัญ: สมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษา, คุณลักษณะโรงเรียนคุณธรรม

ABSTRACT

The objectives of this study were to; 1) explore the competency level of school administrators and the characteristics of moral schools under the Office of The Basic Education Commission (OBEC) of the Upper North-Eastern Provincial Cluster 1, and 2) study the competency of the school administrators affecting the characteristics of moral schools in high school level. The research samples included school directors, school deputy directors of academic affairs heads of the academic department, heads of social studies department/people in charge of the moral school work, chairpersons of the school board/parent representatives/organization representatives/community representatives/experts which totaled 952 persons, of 96 schools. The 40 percent criterion of sampling high schools obtained from the Multi-stage Random Sampling. Meanwhile, the research tools included; 1) questionnaire on high school administrator's core competency, 2) questionnaire on high school administrator's functional competency, and 3) questionnaire on the characteristic of OBEC's moral school. The questionnaires were the Likert's 5-point rating scale. The discrimination scale proposed by Pearson was between 0.40-0.85. The Cronbach's Alpha Coefficient was at 0.991. Data analysis, mean, Standard Deviation (SD), and Enter Multiple Regression Analysis were also applied in this research.

The results showed that: 1) The competency level of school administrators and the characteristics of moral schools under Office of The Basic Education Commission (OBEC) of the Upper North-Eastern Provincial Cluster 1. (1.1) An overall competency of school administrators of high schools was at the highest level. When considering each dimension of performance, personnel competency development was at the highest level; team-working was at the highest level; and analysis, synthesis, and researching were at a high-level, respectively. (1.2) An overall characteristic of moral school in high schools was at the highest level. When considering each dimension of performance, a gratitude was at the highest level; moral ideology was at the highest level; and innovative knowledge on morality and ethics and class

integration was at a high-level, respectively. 2) The competency of school administrators affected the characteristics of moral school in high schools under the OBEC were significantly different at 0.5 level in 6 variables including (1) achievement motivation; (2) self-development; (3) collaboration; (4) synthetic analysis and researching; (5) communication and persuasion; and 6) organization management. Meanwhile, the competency of school administrators affected the characteristics of moral school in high schools was significantly different at .01 level in 3 variables including (1) service mind; (2) personnel competency development; and (3) having vision. The stated 9 variables that illustrated the competency of school administrators affected the characteristics of moral school in high schools were at 62.50 percent.

$$Z_Y = .099ZX_1 + .199ZX_2 + .136ZX_3 + .128ZX_4 + .142ZX_5 + .122ZX_6 + .156ZX_7 + .133ZX_8 + .253ZX_9$$

Keywords: Academy Executive Performance, Moral School Features

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาประเทศและได้รับการคาดหวังให้ทำหน้าที่ต่าง ๆ ที่เป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เป็นส่วนช่วยในการเพิ่มความเท่าเทียมในสังคมและเป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างอาชีพซึ่งเป็นตัวขับเคลื่อนการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและความเจริญรุ่งเรืองของประเทศ แต่ในสภาวะการณ์ปัจจุบันทั่วโลกกำลังเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมวัฒนธรรม การเมืองเศรษฐกิจและเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว ไม่ว่าจะเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วหรือกำลังพัฒนา ส่งผลให้วิถีชีวิตของคนมีความแตกต่างกันมากขึ้น หลากหลายเชื้อชาติ ย้ายข้ามประเทศ ข้ามภาษาและข้ามวัฒนธรรม มาอาศัยอยู่ร่วมกันและทำงานร่วมกัน ก่อให้เกิดเป็นสังคมพหุวัฒนธรรม โลกการทำงานปรับเปลี่ยนจากการทำงานที่ใช้บุคคลที่มีองค์ความรู้เดียวกัน ทักษะเดียวกันและทำงานสายงานเดียวกัน จำเป็นต้องปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงโดยต้องจัดการศึกษาให้ทันกับสถานการณ์โลกที่เต็มไปด้วยความรู้และข้อมูลที่เพิ่มขึ้น รวมทั้งต้องวางแผนการผลิตและพัฒนากำลังคนของประเทศให้ก้าวทันต่อกระแสอาชีพในปัจจุบันและแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคต (สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย, 2558)

ในสังคมไทยมีการฉ้อราษฎร์บังหลวงเป็นที่แจ้งประจักษ์ทุกระดับ มีการซื้อสิทธิขายเสียงในการเลือกตั้งทั้งในระดับชาติและในระดับท้องถิ่น มีการประมูลซื้อขายตำแหน่งหน้าที่ราชการ มีการหลบเลี่ยงการเสียภาษีอากรที่ควรต้องชำระตามกฎหมาย การจงใจฝ่าฝืนกฎหมาย เป็นต้น วิฤตการณ์เหล่านี้กลายเป็นเรื่องปกติในสังคมไทยปัจจุบันเพราะสังคมไทยมีค่านิยมยอมรับทุกอย่างไม่ว่าชั่วว่าดี เป็นสังคมที่ตามใจทุกคน สิ่งเหล่านี้ได้ก่อให้เกิดความเดือดร้อนยุ่งยากไปทุกหย่อมหญ้าในบ้านเมืองเราซึ่งทางหนึ่งที่จะมีส่วนแก้ไขวิกฤตการณ์ได้ คือ การใช้มาตรฐานทางคุณธรรมและจริยธรรมเข้ามาช่วยเสริมสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบให้แก่ทุกคนทุกฝ่ายในบ้านเมือง (ธานินทร์ กรัยวิเชียร, 2547) ทั้งนี้การปลูกฝังจิตสำนึกด้านคุณธรรมจริยธรรมในสังคมไทย ต้องดำเนินการใน 2 ลักษณะ คือ การ“ปลูก”และการ“ปลุก” ในส่วนของการ“ปลูก” นั้น ใช้สำหรับเด็กและเยาวชนที่เปรียบเป็นดั่งผ้าขาวและจะเป็นพลังสำคัญที่จะขับเคลื่อนสังคมไทยในอนาคต ซึ่งจะต้องได้รับการปลูกฝังความคิดและทัศนคติด้านคุณธรรมและจริยธรรมตั้งแต่วัยเด็ก เพื่อเจริญงอกงามเป็นเมล็ดพันธุ์แห่งคุณธรรมจริยธรรมที่จะเผยแพร่ในสังคมไทยต่อไป ส่วนการ“ปลุก” นั้น ใช้กับผู้ใหญ่ที่บางครั้งได้หลงลืมหรือละเลยการนำคุณธรรมจริยธรรมมาใช้ในการประพฤติปฏิบัติ ให้เกิดการระลึกนึกถึง ตระหนักถึงความสำคัญและนำคุณธรรมจริยธรรมกลับมาใช้ในการดำรงตนเป็นตัวอย่างที่ดีแก่เด็กและเยาวชนต่อไป (ธานินทร์ กรัยวิเชียร, 2550)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้จัดโครงการโรงเรียนคุณธรรมจริยธรรมหรือเรียกย่อ ๆ ว่าโรงเรียนคุณธรรม เป็นสถานศึกษาที่ผู้บริหารครู นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในกระบวนการ

ขับเคลื่อนกิจกรรมส่งเสริมความดีในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาซึ่งนำไปสู่การพัฒนาและปรับเปลี่ยนเป็นพฤติกรรมที่พึงประสงค์ได้อย่างยั่งยืนและนำไปขยายเครือข่ายได้ (ศูนย์โรงเรียนคุณธรรม มูลนิธิยุวสถิรคุณ, 2558) เป็นการดำเนินงานเพื่อสืบสานพระราชปณิธานเดินตามรอยเบื้องพระยุคลบาทของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราชบรมนาถบพิตร ตามพระราชประสงค์ของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 10 ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการได้มอบหมายให้รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการดำเนินงานตามนโยบายภายใต้กรอบยุทธศาสตร์ชาติเกี่ยวกับเรื่องคุณธรรมโดยร่วมหารือกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในฐานะผู้รับผิดชอบการจัดการศึกษาสำหรับเยาวชนส่วนใหญ่ของประเทศ ให้เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ อีกทั้งรับผิดชอบในการจัดการศึกษาเพื่อให้เยาวชนทุกคนมีความรู้ ความสามารถ เป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข ตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ โดยผลการหารือสรุปได้ว่าการพัฒนาคุณธรรมให้กับเยาวชนของชาติจำเป็นต้องดำเนินการจัดทำ “โครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.” เพื่อพัฒนาโรงเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้นักเรียน ครู ผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษาตระหนักรู้ เข้าใจและมีกระบวนการคิดอย่างมีเหตุผล ชี้นำคุณค่าแห่งคุณธรรมความดีอย่างเป็นธรรมชาติและสร้างความรู้สึกลึกซึ้งชอบชั่วดี รวมทั้งสร้างเครือข่ายชุมชนองค์กรแห่งคุณธรรม โดยประสานความร่วมมือจากหน่วยงานและองค์กรที่ทำงานด้านคุณธรรมอย่างเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน รูปแบบของโรงเรียนคุณธรรมนั้นเป็นเรื่องที่ไม่ซับซ้อนและทำได้ง่าย เป็นการลงทุนต่ำแต่ได้กำไรมากและสามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียนได้จริง (สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา, 2559)

คุณลักษณะของความเป็นโรงเรียนส่งเสริมคุณธรรม คือ การมีกระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม มีโครงงานคุณธรรม มีกิจกรรมส่งเสริมความดี เป็นเครื่องมือให้ทุกคนในโรงเรียนได้ร่วมกันสร้างสรรค์คุณงามความดีเป็นเป้าหมายที่ปรารถนาความสำเร็จ เช่น 1) ครูจะมีความตระหนักในบทบาทหน้าที่และเห็นคุณค่าของอาชีพครู มีศักยภาพในการออกแบบและจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนตลอดจนปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างครูที่ดีเป็นที่ยอมรับร่วมกัน 2) นักเรียนมีทักษะกระบวนการคิด มีคุณธรรมจริยธรรม มีทักษะในการดำเนินชีวิต พึ่งตนเองได้และช่วยเหลือสังคมได้ 3) พฤติกรรมของผู้บริหารโรงเรียน ครู บุคลากร นักเรียนและผู้ปกครองเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น 4) นักเรียนมีผลการเรียนดีขึ้นและผลการสอบทางการศึกษาแห่งชาติขั้นพื้นฐานอยู่ในระดับที่ดีขึ้น 5) นวัตกรรมจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนได้รับความสนใจจากนักวิชาการในการนำไปต่อยอดขยายผลเชิงวิชาการให้แพร่หลายมากยิ่งขึ้น 6) หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม สังคมชุมชน ประชาชนจะให้ความสนใจและมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมร่วมกันเพื่อความสุขของประเทศ อนึ่งเมื่อโรงเรียนได้พัฒนาเป็นโรงเรียนคุณธรรมจริยธรรมแล้วนอกจากจะเป็นประโยชน์ต่อทุกฝ่ายแล้วยังเป็นการถวายความจงรักภักดีต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอีกด้วย (ศูนย์โรงเรียนคุณธรรม มูลนิธิยุวสถิรคุณ, 2560)

ด้วยเหตุผลดังกล่าวมาผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณลักษณะโรงเรียนคุณธรรมเพื่อให้ได้องค์ความรู้ในการดำเนินงานพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม ในความรับผิดชอบของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สามารถนำไปใช้วางแผนพัฒนาตนเองในระยะต่อไปและใช้ประโยชน์ในการขยายผลการขับเคลื่อนไปยังโรงเรียนเครือข่ายอื่น ๆ ให้พัฒนาเป็นโรงเรียนคุณธรรมจริยธรรมที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาระดับสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาและคุณลักษณะโรงเรียนคุณธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1

2.2 เพื่อศึกษาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณลักษณะโรงเรียนคุณธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1

3. วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการบริหารงานวิชาการ/หัวหน้างานวิชาการ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา/ผู้รับผิดชอบงานโรงเรียนคุณธรรม ประธานคณะกรรมการสถานศึกษา/ผู้แทนผู้ปกครอง/ผู้แทนองค์กร/ผู้แทนชุมชน/ผู้ทรงคุณวุฒิ ประกอบด้วย จังหวัดชัยภูมิ 37 โรงเรียน จังหวัดนครราชสีมา 50 โรงเรียน จังหวัดบุรีรัมย์ 66 โรงเรียน และจังหวัดสุรินทร์ 85 โรงเรียน รวมจำนวน 238 โรงเรียน เป็นผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 238 คน รองผู้อำนวยการบริหารงานวิชาการ/หัวหน้างานวิชาการ จำนวน 238 คน หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา/ผู้รับผิดชอบงานโรงเรียนคุณธรรมจำนวน 238 คน ประธานคณะกรรมการสถานศึกษา/ผู้แทนผู้ปกครอง/ผู้แทนองค์กร/ผู้แทนชุมชน/ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 238 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 952 คน โดยใช้เกณฑ์การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตาราง Krejcie and Moegan (1970) ขนาดของกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลที่เหมาะสม จำนวนประมาณ 950 คน คือกลุ่มตัวอย่าง ผู้ให้ข้อมูล 274 คน ดังนั้นเพื่อให้การวิจัยในครั้งนี้ ได้ข้อมูลที่ชัดเจนและครอบคลุม ผู้วิจัยจึงได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ด้วยเกณฑ์ร้อยละ 40 ของโรงเรียนมัธยมศึกษา จำนวน 96 โรงเรียน จำนวนผู้ให้ข้อมูล 384 คน โดยผู้วิจัยใช้การสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi stage random sampling) (บุญเรียง ขจรศิลป์, 2543)

3.2 เครื่องมือในการวิจัย

3.2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามสมรรถนะของผู้บริหารของสถาบันพัฒนาครูคณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2552) ผู้วิจัยนำมาปรับปรุงข้อความ และคุณลักษณะของโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. (สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา, 2559) ผู้วิจัยสร้างข้อคำถามขึ้นใหม่ ดังนี้

3.2.1.1 ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ข้อคำถามเป็นแบบตัวเลือกที่กำหนดไว้ให้

3.2.1.2 ตอนที่ 2 แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน ได้แก่ 1) แบบสอบถามสมรรถนะหลักของผู้บริหารโรงเรียนใน 4 ด้าน ดังนี้ (1) การมุ่งผลสัมฤทธิ์ (2) การบริการที่ดี (3) การพัฒนาตนเอง และ (4) การทำงานเป็นทีม 2) แบบสอบถามสมรรถนะประจำสายงานของผู้บริหารโรงเรียนใน 5 ด้าน ดังนี้ (1) การวิเคราะห์ สังเคราะห์และการวิจัย (2) การสื่อสารและการจูงใจ (3) การพัฒนาศักยภาพบุคลากร (4) การบริหารองค์กร และ (5) การมีวิสัยทัศน์

3.2.1.3 ตอนที่ 3 แบบสอบถามคุณลักษณะของโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ประกอบด้วย 2 ด้าน คือ ด้านกรอบแนวคิด (Y1) และด้านตัวชี้วัดโรงเรียนคุณธรรม (Y2)

3.2.1.4 แบบสอบถามความคิดเห็น ตอนที่ 2 ตอนที่ 3 มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

3.2.2 การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

ขั้นที่ 1 ผู้วิจัยสร้างเครื่องมือวิจัยเป็นแบบสอบถามจากการศึกษาค้นคว้าแนวคิดทฤษฎีและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณลักษณะโรงเรียนคุณธรรมในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 แล้วนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษา มาสังเคราะห์เป็นกรอบแนวคิดในการสร้างเครื่องมือสำหรับการวิจัย

ขั้นที่ 2 วิเคราะห์ตัวแปรสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา และคุณลักษณะโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. สังเคราะห์องค์ความรู้ของตัวแปรที่ศึกษา นิยามปฏิบัติการตัวแปรและสร้างข้อกระทงคำถามในแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Likert's Rating Scale) ภายใต้การให้คำปรึกษาของที่ปรึกษางานวิจัย

ขั้นที่ 3 ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามตอนที่ 3 คุณลักษณะของโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ตามกรอบแนวความคิดในการวิจัยและให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบความถูกต้องตามโครงสร้างของเนื้อหาแล้วจึงนำคำถามที่ได้จากการตรวจสอบนำมาสร้างแบบสอบถาม

ขั้นที่ 4 นำแบบสอบถามการวิจัยเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา ภาษา พร้อมปรับปรุงคำถามให้ครอบคลุมและเหมาะสมตามประเด็นที่ศึกษาวิจัย

ขั้นที่ 5 ปรับปรุงแบบสอบถามการวิจัยตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

ขั้นที่ 6 นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิเสนอต่อคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์พิจารณาอีกครั้งก่อนนำไปทดลองก่อนเก็บข้อมูล

ขั้นที่ 7 นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการบริหารงานวิชาการ/หัวหน้างานวิชาการ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา/ผู้รับผิดชอบงานคุณธรรม ประธานคณะกรรมการสถานศึกษา/ผู้แทนผู้ปกครอง/ผู้แทนองค์กร/ผู้แทนชุมชน/ผู้ทรงคุณวุฒิ โรงเรียนคุณธรรม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 จำนวน 32 คนซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยแล้วนำมาให้นำมาหาค่าความเชื่อมั่น

3.2.3 การหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.2.3.1 การหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) การหาความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาตรวจสอบความถูกต้อง ด้านโครงสร้างเนื้อหาวิชาและภาษาเพื่อให้มีความสมบูรณ์เกิดความเข้าใจแก่ผู้ตอบและสามารถวัดได้ตรงกับเรื่องที่ต้องการศึกษาแล้วนำมาปรับปรุงให้เหมาะสมมีความถูกต้องพร้อมทั้งหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Item – Objective Congruence Index: IOC) ก่อนนำไปใช้เก็บข้อมูล โดยให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัยในด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยการตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับตารางโครงสร้างเนื้อหา (Item – Objective Congruence Index: IOC) และตรวจสอบการใช้ภาษาตลอดจนนำข้อคำถามไปปรับปรุงแก้ไขแล้วนำมาเสนออาจารย์ที่ปรึกษา การตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ได้แก่ 1) รองศาสตราจารย์ ดร.บรรจบ บุญจันทร์ 2) อาจารย์ ดร.ชูเกียรติ วิเศษเสนา 3) ดร.กิตติพงศ์ โด่งพิมาย 4) ดร.สุพล จอกทอง และ 5) ดร.ดวงจิต สนิทกลาง ทั้งนี้สามารถพิจารณาข้อคำถามที่มีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.60-1.00 ขึ้นไป

3.2.3.2 การหาค่าอำนาจจำแนก (Discrimination) และความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม ผู้วิจัยนำไปทดลองใช้กับโรงเรียนคุณธรรมที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างแต่มีคุณลักษณะเหมือนกลุ่มตัวอย่างทุกประการ จำนวน 8 โรงเรียน จำนวน 32 คน แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อโดยใช้ค่าสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient) ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (Item- total Correlation) ของไวร์สมาและเจอร์ (Wiersma & Jurs อ้างถึงใน มณฑา จำปาเหลือง, 2551) คัดเลือกข้อที่มีค่าอำนาจจำแนก $r = .20$ ขึ้นไป เป็นข้อคำถามที่นำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจริงในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ (บุญชม ศรีสะอาด และบุญส่ง นิลแก้ว, 2535) และนำแบบสอบถามมาหาค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach, 1990) โดยนำแบบสอบถามที่มีค่าความเชื่อมั่นตั้งแต่ .80 ขึ้นไปไปใช้เก็บข้อมูลจริง หาค่ามีค่าอำนาจจำแนกรายข้อ ตามวิธีของเพียร์สัน (Pearson) ได้ระหว่าง 0.40-0.85 ค่าความเชื่อมั่นตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.991

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.3.1 ขอนหนังสือจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุลถึงผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลจากโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

3.3.2 นำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลไปติดต่อผู้อำนวยการโรงเรียนที่ทำการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อขอความร่วมมือรวบรวมข้อมูล พร้อมทั้งนัดหมายวัน เวลา ในการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.3.3 เตรียมเครื่องมือที่ใช้ให้เพียงพอกับกลุ่มตัวอย่างแล้วส่งเครื่องมือไปให้ผู้ตอบแบบสอบถาม

3.3.4 การเก็บแบบสอบถามคืน โดยขอความกรุณากลุ่มตัวอย่างนำแบบสอบถามส่งคืนผู้วิจัยทางไปรษณีย์และในกรณียังไม่ได้รับแบบสอบถามคืนตามเวลาที่กำหนดไว้ ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามไปให้กลุ่มตัวอย่างในรอบที่สอง และได้รับแบบสอบถามกลับคืน จำนวน 384 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 โดยผู้วิจัยตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามให้คะแนนตามน้ำหนักที่กำหนดไว้และนำผลมาวิเคราะห์ข้อมูลตามจุดมุ่งหมายการวิจัยต่อไป

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ คำนวณค่าสถิติ ดังนี้

3.4.1 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

3.4.2 ค่าสหสัมพันธ์ (Correlation Analysis) และพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation Coefficient)

4. ผลการวิจัย

4.1 ระดับสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาและคุณลักษณะโรงเรียนคุณธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1

4.1.1 สมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุดและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การพัฒนาศักยภาพบุคลากรมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ การทำงานเป็นทีม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด และการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการวิจัยมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากเป็นลำดับสุดท้าย

4.1.2 คุณลักษณะโรงเรียนคุณธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุดและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ความกตัญญูมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ อดทนอดกลั้นคุณธรรมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด และมีองค์ความรู้วัฒนธรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมและบูรณาการไว้ในชั้นเรียนมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากเป็นลำดับสุดท้าย

4.2 ผลการศึกษาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณลักษณะโรงเรียนคุณธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1

4.2.1 ผลการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ (Correlation Analysis) เพื่อหาค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ด้วยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) ประกอบด้วยตัวแปรต้น 9 ตัวแปร พบว่า ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้งหมด 44 คู่ ล้วนมีค่าแตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และค่าสหสัมพันธ์ทุกคู่มีความสัมพันธ์ทางบวกและค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง .298 ถึง .747 แสดงว่าตัวแปรทุกตัวมีความสัมพันธ์ในทางบวก

4.2.2 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Enter Multiple Regression Analysis)

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอนของสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณลักษณะโรงเรียนคุณธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ตัวแปรต้น	b	SEb	β	t	Sig
(Constant)	1.039	.276		3.756**	.000
1. การมุ่งผลสัมฤทธิ์	.079	.031	.099	2.551*	.011
2. การบริการที่ดี	.134	.031	.199	4.347**	.000
3. การพัฒนานตนเอง	.110	.026	.136	1.218*	.027
4. การทำงานเป็นทีม	.019	.034	.128	1.500*	.017

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ตัวแปรต้น	b	SEb	β	t	Sig
5. การวิเคราะห์ สังเคราะห์และการวิจัย	.101	.046	.142	1.119*	.012
6. การสื่อสารและการจูงใจ	.087	.036	.122	2.446*	.015
7. การพัฒนาศักยภาพบุคลากร	.109	.029	.156	3.817**	.000
8. การบริหารองค์กร	.090	.037	.133	2.409*	.016
9. การมีวิสัยทัศน์	.166	.034	.253	4.940**	.000
R = .790 R ² = .625 Adj. R ² = .616 F = 69.148 Sig = 0.000					

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Enter Multiple Regression Analysis) เพื่อค้นหาตัวแปรที่สามารถพยากรณ์สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณลักษณะโรงเรียนคุณธรรม ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สรุปได้ว่า สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณลักษณะโรงเรียนคุณธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 6 ตัวแปร ได้แก่ 1) การมุ่งผลสัมฤทธิ์ 2) การพัฒนาตนเอง 3) การทำงานเป็นทีม 4) การวิเคราะห์สังเคราะห์และการวิจัย 5) การสื่อสารและการจูงใจ 6) การบริหารองค์กร ส่วนสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณลักษณะโรงเรียนคุณธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จำนวน 3 ตัวแปร ได้แก่ 1) การบริการที่ดี 2) การพัฒนาศักยภาพบุคลากร 3) การมีวิสัยทัศน์ซึ่งทั้ง 9 ตัวแปร อธิบายความเป็นสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณลักษณะโรงเรียนคุณธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษา ได้ร้อยละ 62.50

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ

$$Y = 1.039 + .079 X_1 + .134 X_2 + .110 X_3 + .019 X_4 + .101 X_5 + .087 X_6 + .109 X_7 + .090 X_8 + .166 X_9$$

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$Z_Y = .099Z_{X_1} + .199Z_{X_2} + .136Z_{X_3} + .128Z_{X_4} + .142Z_{X_5} + .122Z_{X_6} + .156Z_{X_7} + .133Z_{X_8} + .253Z_{X_9}$$

5. สรุปและอภิปรายผล

5.1 ผลการศึกษาระดับสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 สรุปและอภิปรายผลได้ดังนี้

5.1.1 ผลการศึกษาระดับสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุดทั้งนี้ เป็นเพราะผู้บริหารมีความอดทน ขยันหมั่นเพียรในการปฏิบัติงานทำให้งานสำเร็จตามเวลาที่กำหนด มุ่งมั่นในการปฏิบัติหน้าที่ให้มีคุณภาพถูกต้อง ครบถ้วนสมบูรณ์ สามารถแก้ไขปัญหาหรือหาแนวทางแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้น ช่วยเหลือสนับสนุนเพื่อนร่วมงาน เพื่อให้งานประสบผลสำเร็จร่วมกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชุมสาย บวรศักดิ์เสถียร และดิเรก พรสีมา (2556) ได้ศึกษารูปแบบการพัฒนาสมรรถนะบุคลากรทางการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและผลการวิจัยยังพบอีกว่า สมรรถนะบุคลากรทางการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากและสอดคล้องกับงานวิจัยของ นุชนา รัตนศิริประภา (2557) ผู้ทำการวิจัยเรื่อง สมรรถนะของผู้บริหารที่ส่งผลต่อคุณลักษณะโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1. สมรรถนะโดยรวม สมรรถนะหลัก สมรรถนะประจำสายงาน 4 สมรรถนะย่อยในสมรรถนะหลักและ 5 สมรรถนะย่อยในสมรรถนะประจำสายงานของผู้บริหารโรงเรียนมาตรฐาน

สากล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านของสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาพบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด คือ การพัฒนาศักยภาพบุคลากร ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ผู้บริหารเล็งเห็นความสำคัญในการส่งเสริมสนับสนุนและจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาบุคลากรส่งเสริมให้บุคลากรพัฒนาความรู้ความสามารถทางด้านวิชาการและวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง ผู้บริหารมีการพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่บุคลากรเป็นกระบวนการพัฒนา ซึ่งมีลักษณะคล้ายคลึงกับแนวคิดของ พศิน แดงจวง (2554) สรุปไว้ว่าขั้นตอนการพัฒนาบุคลากรประกอบด้วย 1) ศึกษาความต้องการพัฒนาของบุคลากร 2) การวิเคราะห์และโอกาสและ 3) การวางแผนปฏิบัติการพัฒนา ซึ่งมี 2 ขั้นตอนคือ 1) การวางแผนและการลงมือปฏิบัติ 2) การประเมินผลการพัฒนา ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหาร โดยทั่วไปจะประกอบ 4 หรือ 5 งาน ซึ่งขึ้นอยู่กับแนวคิดของนักวิชาการหรือการปฏิบัติแต่ละคนจะกำหนด นอกจากนั้นนักวิชาการหรือนักปฏิบัติบางคนอาจเรียกว่า กระบวนการพัฒนาบุคลากร แต่ในการอภิปรายผลการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เรียกว่าเป็นการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหาร โดยได้อภิปรายดังนี้การพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจ ทักษะในการสื่อสารและเจตคติที่ดีต่อนักเรียน ผู้ปกครองและบุคคลทั่วไปในท้องถิ่น อันจะนำสู่การจัดการเรียนการสอนและการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างนักเรียน ผู้ปกครองและบุคคลทั่วไปในท้องถิ่นนั้น ๆ ด้วยเหตุนี้การสำรวจความต้องการจำเป็นและความรู้ทั่ว ๆ ไป สำหรับการปฏิบัติงานในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยั้งที่ต้องดำเนินการอย่างจริงจังสำหรับผู้บริหาร ดังที่ ดนัย เทียนพุ่ม (2541) ที่ได้เน้นว่า การจัดทำแผนการพัฒนาบุคลากรในหน่วยงานต้องมีการจัดทำแผนอาจเป็นการวางแผนประจำปี หรือแผนระยะยาว (3-5 ปี) การมีแผนพัฒนาบุคลากรที่ชัดเจนช่วยให้ผู้ดำเนินการสามารถปฏิบัติงานได้อย่างเป็นระบบ หากพบปัญหาหรือมีการเปลี่ยนแปลงวิธีการปฏิบัติย่อมสามารถดำเนินการได้ง่าย นอกจากนั้นแผนช่วยให้ผู้ปฏิบัติได้มองเห็นความก้าวหน้าหรือล่าช้ากว่ากำหนดไว้ในแผนอย่างชัดเจนและสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิศรุตภรณ์ น้อยใจมั่น, โสพิศ เทศสลด, และอุบลรักษ์ สุริยะคำวงศ์ (2552) พบว่าสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความสำเร็จของโรงเรียนผู้นำการเปลี่ยนแปลงคือการทำงานเป็นทีม การพัฒนาศักยภาพบุคลากรการพัฒนาตนเองและการมีวิสัยทัศน์และสอดคล้องกับการวิจัยของ พศินยา โกยสกุล (2556) พบว่าทุกสมรรถนะต่างส่งผลต่อการบริหารการดำเนินงานและคุณภาพของสถานศึกษานั้นด้วย

5.1.2 ผลการศึกษาคุณลักษณะโรงเรียนคุณธรรม ในโรงเรียนมัธยมศึกษา ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 พบว่า โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารมุ่งมั่นในการปฏิบัติงานในหน้าที่อย่างเต็มความสามารถ มีความประพฤติดีเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา สามารถวิเคราะห์จุดแข็งจุดอ่อนเกี่ยวกับการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องอีกทั้งยังส่งเสริมสนับสนุนและจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถสอดคล้องกับ เรชา ชูสุวรรณ (2550) ได้ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของสมรรถนะบุคคลที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเกิดจากสมรรถนะร่วมกลุ่มงานสูงสุดที่สมรรถนะหลักของผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษามีอิทธิพลทางตรงต่อสมรรถนะร่วมกลุ่มงานสูงสุดและมีอิทธิพลทางอ้อมต่อประสิทธิภาพของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสูงสุด โดยผ่านทางสมรรถนะร่วมกลุ่มงาน สมรรถนะหลักของบุคลากรทางการศึกษามีอิทธิพลทางตรงต่อสมรรถนะเฉพาะในงานของบุคลากรทางการศึกษาสูงสุด รองลงมาเป็นอิทธิพลทางตรงต่อสมรรถนะร่วมกลุ่มงานสมรรถนะเฉพาะในงานของบุคลากรทางการศึกษามีอิทธิพลทางตรงต่อสมรรถนะร่วมกลุ่มงานสูง แต่มีอิทธิพลทางตรงต่อประสิทธิภาพของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาต่ำที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านของคุณลักษณะโรงเรียนคุณธรรมพบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ความกตัญญู ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่สำคัญต่อคุณลักษณะโรงเรียนคุณธรรม ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษาได้รับการปลูกฝังความกตัญญูตามความเชื่อทัศนคติค่านิยมพื้นฐานของสังคมไทยมาต่อเนื่องความกตัญญูเป็นการดำรงตนเรียบง่าย ไม่หลงลืมตัวเมื่อเกิดความสำเร็จ ความดีงาม

ต้องยกย่องเชิดชูบุพการี ครู อาจารย์และทุกคนที่มีส่วนร่วมเมื่อผู้บริหารสถานศึกษานำความกตัญญูขับเคลื่อนคุณลักษณะ
โรงเรียนคุณธรรมตามองค์ความรู้ความเข้าใจวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้อย่างชัดเจนประกอบกับเป็นผู้ที่มี
ความสามารถในการเป็นผู้นำ สามารถนำบุคคลให้ปฏิบัติตามแผนให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายของงานได้อย่างมี
ประสิทธิภาพ ดังนั้นผู้นำบริหารจะต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถในการสร้างแรงจูงใจ สื่อสารกับผู้ร่วมงาน มอบหมายงานให้ตรง
ตามความรู้ความสามารถและความเชี่ยวชาญของบุคลากรได้ ผู้นำในการบริหารจึงจำเป็นต้องมีทักษะในการสื่อสารกับเพื่อน
ร่วมงานได้เป็นอย่างดีและการเป็นผู้นำการปฏิบัติตามแผนต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถในการส่งเสริมให้บุคลากรได้
ปฏิบัติตามภาระหน้าที่ กฎ ระเบียบและมีวินัยในตนเองเป็นอย่างดี จึงทำให้บุคลากรที่ร่วมงานได้ใช้ศักยภาพของตนเองอย่างมี
ประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Kustulasari (2009) พบว่า คุณลักษณะโรงเรียนมาตรฐานสากลในประเทศ
อินโดนีเซียประกอบด้วย 1) กำหนดนโยบายที่มุ่งสู่มาตรฐานสากลระดับโลกไว้ในวิสัยทัศน์และพันธกิจของโรงเรียน 2) เคารพ
ในคุณค่าวัฒนธรรมที่หลากหลายรวมทั้งสิ่งแวดล้อมด้วย 3) นักเรียนสื่อสารได้ 2 ภาษา ทั้งภาษาอินโดนีเซียและภาษาอังกฤษ
4) มีแผนพัฒนาความเป็นมืออาชีพ 5) ใช้หลักสูตรนานาชาติและ 6) มีทรัพยากรที่เหมาะสมเพียงพอในการจัดการเรียนการ
สอนเทียบเคียงมาตรฐานสากล โดยมีสิ่งที่แสดงการเป็นโรงเรียนมาตรฐานสากลระดับโลก คือ 1) มีผู้นำที่เข้มแข็ง 2) มีการ
คัดเลือกครูที่มีศักยภาพสูง 3) มีความซื่อสัตย์ต่อองค์กร 4) มีหลักสูตรที่ดีและ 5) มีแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย นับว่า สอดคล้อง
กับงานวิจัยของ นุชนรา รัตนศิริประภา (2557) ผลการวิจัยพบว่า สมรรถนะของผู้บริหารที่ส่งผลต่อคุณลักษณะโรงเรียน
มาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย (1) สมรรถนะประจำสายงาน สมรรถนะ
หลักและสามสมรรถนะย่อยคือ การบริการที่ดี การสื่อสารและการจูงใจและภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ส่งผลต่อคุณลักษณะ
โดยรวม (2) สมรรถนะประจำสายงานและสามสมรรถนะย่อยได้แก่ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง การสื่อสารและการจูงใจและ
การบริการที่ดี ส่งผลต่อคุณลักษณะด้านผู้เรียนมีศักยภาพเป็นพลโลก (3) สมรรถนะหลัก สมรรถนะประจำสายงานและสี่
สมรรถนะย่อย คือ 1) การบริการที่ดี 2) การสื่อสารและการจูงใจ 3) การพัฒนาตนเองและ 4) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง
ส่งผลต่อคุณลักษณะด้านการจัดการเรียนการสอนเทียบเคียงมาตรฐานสากล และ (4) สมรรถนะประจำสายงาน สมรรถนะ
หลักและสามสมรรถนะย่อย คือ การสื่อสารและการจูงใจ การบริการที่ดีและภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ส่งผลต่อคุณลักษณะ
ด้านการบริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพ

5.2 สมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณลักษณะโรงเรียนคุณธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษา กลุ่มจังหวัด
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 พบว่า ตัวพยากรณ์ที่ดีที่สุด คือ การบริการที่ดี การพัฒนาศักยภาพบุคลากรและการมี
วิสัยทัศน์ ส่งผลต่อคุณลักษณะโรงเรียนคุณธรรมในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มจังหวัดภาค
ตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชีรภัทร แสนอมาตย์ (2552) ที่ศึกษาเกี่ยวกับสมรรถนะ
ทางของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการทำงานของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 และเขต 2 พบว่า สมรรถนะทางการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาส่งผล
ต่อความพึงพอใจในการทำงานของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดย
เนื่องจาก ผู้บริหารสถานศึกษา ได้ส่งเสริม สนับสนุนให้บุคลากรพัฒนาความรู้ ความสามารถทางด้านวิชาชีพเพื่อมีทักษะในการ
ทำงานได้อย่างเหมาะสมและบรรลุเป้าหมาย รวมทั้งมีการจัดนิเทศ ติดตามและปรับปรุงการปฏิบัติงานของบุคลากร ด้วยการ
ให้คำปรึกษา แนะนำและช่วยแก้ปัญหาได้อย่างเป็นระบบซึ่งส่งผลให้ครูมีความรู้และทักษะในการพัฒนาตนเอง สามารถจัด
กิจกรรมการเรียนการสอน กระตุ้นให้บุคลากรในองค์กรร่วมกันคิดนวัตกรรมใหม่ ๆ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้อย่างมี
ประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชีระ รุญเจริญ (2550) ได้กล่าวถึงผู้บริหารสถานศึกษาว่าเป็นบุคลากรหลักที่สำคัญ
ของสถานศึกษาที่ต้องมีทักษะทางความรู้ ความคิด ทักษะทางเทคนิค ทักษะทางการศึกษาและการสอน ทักษะทาง

มนุษย์สัมพันธ์ ทักษะทางความคิดรวบยอดและเป็นผู้นำวิชาชีพที่ต้องมีสมรรถนะด้านต่าง ๆ มีความรู้ความสามารถและคุณธรรมจริยธรรม ตลอดทั้งจรรยาบรรณวิชาชีพที่ดี จึงสามารถนำไปสู่การจัดและการบริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพและมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช (2550) ได้อธิบายความหมายของการพัฒนาบุคคลไว้ว่า การบริหารงานขององค์กรไม่ว่าจะมีขนาดใหญ่หรือเล็กเพียงใดก็ตามจะประสบความสำเร็จได้ก็ต่อเมื่อองค์กรนั้นประกอบด้วย ผู้ปฏิบัติงานที่มีความรู้ความสามารถและมีประสิทธิภาพในการทำงานเป็นอย่างดี องค์กรต้องมีผู้ดำเนินการพัฒนาบุคลากรต่าง ๆ ให้เป็นผู้มีความชำนาญในวิชาชีพนั้น ๆ เช่น การสอน การปฐมนิเทศการให้ได้รับการศึกษาหรือการฝึกอบรม การให้ทดลองฝึกหรือปฏิบัติงานหรือโดยวิธีอื่น เพื่อให้ความเข้าใจจนสามารถทำงานในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายได้อย่างเต็มที่

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

6.1.1 นำข้อค้นพบสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณลักษณะโรงเรียนคุณธรรม ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ไปใช้ในการพัฒนาสถานศึกษา

6.1.2 การพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารในด้านต่าง ๆ ควรได้มีการศึกษามีการประเมินผลต่อการพัฒนาสมรรถนะต่าง ๆ ของผู้บริหารอย่างจริงจัง

6.1.3 ผู้บริหารควรตระหนักถึงความสำคัญของสมรรถนะและสร้างความไว้วางใจให้กับบุคลากร เพื่อให้ส่งผลต่อคุณลักษณะโรงเรียนคุณธรรมอย่างแท้จริง

6.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

6.2.1 ควรศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาคุณธรรมสำหรับพัฒนาตนเองของผู้บริหารโรงเรียน

6.2.2 ควรศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการพัฒนาศักยภาพบุคลากรในศตวรรษที่ 21

6.2.3 ควรศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาองค์ความรู้วัฒนธรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมและบูรณาการไว้ในชั้นเรียน มีองค์ความรู้วัฒนธรรมด้านคุณธรรม

6.2.4 ควรศึกษาแนวทางพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณลักษณะโรงเรียนคุณธรรม ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

7. รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

ชุมสาย บวรศักดิ์เสถียร และดิเรก พรสีมา. (2556). รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะบุคลากรทางการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสต์เทิร์นเอเซีย ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์*, 3(2), 49-56.

ดนัย เทียนพุฒ. (2549). *Marketing KPIs: ดัชนีวัดองค์กรที่มุ่งการตลาด*. กรุงเทพฯ: เอ.อาร์.อินฟอร์เมชันแอนด์พับลิเคชั่น.

ธานินทร์ กรัยวิเชียร. (2547). *คุณธรรมและจริยธรรมของผู้บริหาร*. นนทบุรี: ศูนย์ส่งเสริมจริยธรรม สถาบันพัฒนา

ข้าราชการพลเรือน สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน.

_____. (2550). *คุณธรรมและจริยธรรมของผู้บริหาร*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน.

ธีรภัทร แสนอามาตย์. (2552). *สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 และ เขต 2 (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต)*.

มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย, เลย.

ธีระ รุญเจริญ. (2550). *การบริหารโรงเรียนยุคปฏิรูปการศึกษา*. กรุงเทพฯ: เอ็กซ์เปอร์เน็ท.

นุชนรา รัตนศิริประภา. (2557). *สมรรถนะของผู้บริหารที่ส่งผลต่อคุณลักษณะโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงาน*

คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. *วารสารวิชาการ Veridian E-Journal ฉบับมนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์และ*

ศิลปะ, 7(3), 507-528.

- บุญชม ศรีสะอาด และบุญส่ง นิลแก้ว. (2535). การอ้างอิงประชากรเมื่อใช้เครื่องมือแบบมาตราส่วนประมาณค่ากับกลุ่มตัวอย่าง. *วารสารการวัดผลการศึกษา มศว. มหาสารคาม*, (3), 22-25.
- บุญเรียง ขจรศิลป์. (2543). *วิธีวิจัยทางการศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: พี.เอ็น. การพิมพ์.
- พศิน แดงจวง. (2554). *รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะบุคลากรทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ: ดวงกมลพลิชิง.
- พัศनिया โกยสกุล. (2556). *สมรรถนะของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการดำเนินงานตามมาตรฐานโรงเรียนคุณภาพ สังกัดกรุงเทพมหานคร มหานคร* (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศิลปากร, นครปฐม.
- มณฑา จำปาเหลือง. (2551). ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาโดยครอบครัว. *วารสารการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยบูรพา*, 2(1), 39-53.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมิกราช. (2550). *การบริหารงานบุคคลภาครัฐ* (พิมพ์ครั้งที่ 20). นนทบุรี: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมิกราช.
- เรชา ชูสุวรรณ. (2550). *รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของสมรรถนะบุคคลที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้* (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, สงขลา.
- วรศราภรณ์ น้อยใจมั่น, โสพิศ เทศสุด, และอุบลรักษ์ สุริยะคำวงศ์. (2552). *สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผล สำเร็จในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนผู้นำการเปลี่ยนแปลง ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พิษณุโลก เขต 1* (การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองการศึกษามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก.
- ศูนย์โรงเรียนคุณธรรม มูลนิธิยุวสถิรคุณ. (2558). *คู่มือปฏิบัติโรงเรียนคุณธรรม*. กรุงเทพฯ: สหมิตรพรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- _____. (2560). *กระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมอย่างไรให้ประสบความสำเร็จ*. กรุงเทพฯ: สหมิตรพรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา. (2552). *รายงานการสร้างรูปแบบประเมินสมรรถนะครูและ บุคลากรทางการศึกษาระดับบูรณาการ*. กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). *เอกสารประกอบหลักสูตรแกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 แนวปฏิบัติการวัดผลประเมินผลการเรียนรู้*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์ แห่งประเทศไทย.
- สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย. (2558). *แนวทางการจัดทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่เน้นสมรรถนะ สาขาวิชาชีพ*. กรุงเทพฯ: สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย.
- สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา. (2559). *แนวทางการขับเคลื่อนโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ประจำปี งบประมาณ 2560*. กรุงเทพฯ: สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา.

ภาษาอังกฤษ

- Cronbach, L. J. (1970). *Essentials of Psychological Testing* (5th ed). New York: Harper and Row.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.
- Kustulasari, A. (2009). *The International Standard School Project in Indonesia: A Policy Document Analysis* (Master's Thesis). Graduate School. The Ohio State University, Ohio.